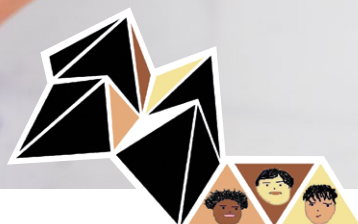

MIRADES DES DE LA INFANTESA I L'ADOLESCÈNCIA

GENERACIONS COVID-19 |

Sefa Mulet Salvador
Vicente Cabedo Mallo
Isaac Ravetllat Ballesté
Mónica Villar Herrero
Mª José Palacio Ferrer

Red de Universidades por
la Infancia y la Adolescencia

CÁTEDRA DE INFANCIA
Y ADOLESCENCIA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

MIRADES DES DE LA INFANTESA I L'ADOLESCÈNCIA

GENERACIONS COVID-19 |

Sefa Mulet Salvador
Vicente Cabedo Mallo
Isaac Ravetllat Ballesté
Mónica Villar Herrero
Mª José Palacio Ferrer

**CÁTEDRA DE INFANCIA
Y ADOLESCENCIA**
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Edita: Càtedra d'Infància i Adolescència.
Universitat Politècnica de València
Novembre, 2021

Disseny i maquetació: Enrique Mateo | Triskelion disseny editorial

Ref.: 6680_01_01_01
ISBN: 978-84-9048-995-6

Imprés sota demanda

Es permet la reutilització i redistribució dels continguts sempre que es reconega l'autoria i se cite amb la informació bibliogràfica completa. No es permet l'ús comercial ni la generació d'obres derivades

AGRAÏMENTS

Especialment, volem mostrar el nostre agraïment a vosaltres, els xiquets, xiquetes i adolescents que heu participat en aquest estudi, que ha fet possible aquesta labor d'investigació. Sense les vostres aportacions, aquesta iniciativa mancaria de qualsevol sentit. Ho heu fet viable perquè la vostra mirada, la vostra participació, les vostres veus, són essencials en qualssevol de les accions que afecten les vostres vides. No pot i no hauria de ser d'una altra manera. Moltíssimes gràcies per la vostra inestimable aportació. Sou i sereu la llum que impulsa el nostre treball.

Volem fer també extensible aquest agraïment a totes les persones que d'alguna manera ens han permès arribar als i les protagonistes d'aquesta investigació; en particular els tècnics i les tècniques dels consells locals d'infància i adolescència de la Comunitat Valenciana, per la seua implicació i accessibilitat, pel seu suport i també per dedicar-nos part del seu temps en aquesta conjuntura actual de pandèmia, ja que ens han facilitat l'accés als xiquets, xiquetes i adolescents que són consellers i conselleres i que, per tant, estan representant la infància i l'adolescència dels seus respectius municipis.

En concret, ens correspon reconèixer la participació dels consells locals següents de la Comunitat Valenciana:

- Consell Municipal de Xiquets i Xiquetes d'Alzira
- Consell de Xiquetes i Xiquets de Bellreguard
- Consell Local d'Infància i Adolescència de Benissa
- Consell Local d'Infància i Adolescència de Dénia
- Consell de la Infància de Gandia
- Consell Local d'Infància i Adolescència de Gata de Gorgos
- Consell dels Infants de la Font d'en Carròs
- Consell Municipal d'Infància i Adolescència de Mislata
- Consell de Xiquetes i Xiquets de Palmera
- Consell Local d'Infància de Peníscola
- Consell Local d'Infància i Adolescència del Poble Nou de Benitatxell
- Consell Municipal d'Infància de Quart de Poblet
- Consell de Xiquetes i Xiquets del Real de Gandia
- Consell d'Infància de Sagunt
- Consell Municipal d'Infància i Adolescència de Sant Antoni de Benaixeve
- Consell Local d'Infància i Adolescència de Teulada-Moraira
- Consell d'Infància de Xàbia
- Consell Local d'Infància i Adolescència de Gandia

I també volem mostrar la nostra gratitud a totes aquelles persones que, en alguna mesura, han contribuït perquè aquest estudi siga avui una realitat.

Finalment, cal destacar que la investigació que tot seguit es presenta l'ha promoguda la Càtedra d'Infància i Adolescència de la Universitat Politècnica de València, conformada per una sèrie d'entitats que, juntament amb la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives de la Generalitat, financen amb les seues aportacions totes les activitats que es desenvolupen al si d'aquesta Càtedra.

EQUIP

DIRECCIÓ:

Sefa Mulet Salvador

Llicenciada en Psicologia (col·legiada CV08162). Màster en Psicologia Forense i Pericial Judicial, Màster en Psicologia Clínica, Especialista en violència de gènere i abús a menors. Màster en detecció, avaluació i diagnòstic en altes capacitats intel·lectuals.

Membre de la Divisió de Psicologia Jurídica (PSIJUR) del Col·legi Oficial de Psicòlegs (Alacant). Adscrita a la Llista Oficial de Psicologia Forense del Col·legi Oficial de Psicòlegs de la Comunitat Valenciana LOPF-CV. Psicòloga de l'àrea clínica infantil, juvenil i adults. Psicòloga General Sanitària. Acreditació Nacional de Psicòloga Experta en Psicologia Educativa. (CNAP) Consell General de la Psicologia.

Membre del Grup GIEDAC Innovació Educativa d'Altes Capacitats de la Universitat de València.

En l'actualitat coordina el present projecte d'investigació per a la Càtedra d'Infància i Adolescència de la Universitat Politècnica de València, i realitza estudis de Postgrau sobre Entrenament de Superació Personal i Programació Neurolingüística.

A/e de contacte: sefamuletpsicologa@gmail.com

GRUP D'EXPERTS:

Vicente Cabedo Mallol

Llicenciat i Doctor en Dret per la Universitat Jaume I i la Universitat de València, respectivament. Màster en Ciències Polítiques a Iberoamèrica per la Universitat Internacional d'Andalusia. Professor titular de Dret Constitucional i Director del Màster Universitari en Gestió Administrativa de la Universitat Politècnica de València (UPV). Professor-tutor i coordinador dels graus en Ciència Política i de l'Administració i en Sociologia al centre associat a la UNED de Vila-real (Castelló). Director de la Càtedra d'Infància i Adolescència de la UPV. Codirector del Curs d'extensió universitària de la UNED *Sistema de Protección a la Infancia. Marco Jurídico y Socioeducativo* (50 hores). Director de la col·lecció de llibres *Infància i Adolescència*, editada per la UPV, i de la *Revista sobre la infancia y la adolescencia* (REINAD). Promotor de la Xarxa d'Universitats per la Infància i l'Adolescència (RUIA).

A/e de contacte: vicamal@urb.upv.es

Isaac Ravetllat Ballesté

Llicenciat i Doctor en Dret, Màster en Dret de Família i Infància i Postgrau en Dret Civil Català per la Universitat de Barcelona. Professor de Planta Regular de la Facultat de Ciències Jurídiques i Socials de la Universitat de Talca (Xile). Director del Centre d'Estudis sobre Drets de la Infància i l'Adolescència de la Universitat de Talca (CEDIA). Coordinador General de la Xarxa d'Universitats per la Infància de Xile. Director del Diplomat "Derechos de la Infancia y la Adolescencia. Desafíos actuales" de la Universitat de Talca (Xile). Subdirector de la revista *InfanciActiva*, revista interdisciplinària sobre infància i adolescència.

A/e de contacte: iravetllat@utalca.cl

Mónica Villar Herrero

Diplomada en Educació Social, llicenciada en Pedagogia i doctora en Educació. El seu compromís amb el desenvolupament de la seua professió l'ha portada a ser vicepresidenta del Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de la Comunitat Valenciana.

Actualment combina el seu treball com a educadora social en l'àmbit de família i infància amb la docència universitària a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València, com a docent en els graus d'Educació Social i de

Pedagogia, així com en el Màster de Psicopedagogia i en el Màster Universitari en Acció Social i Educativa. Col·laboradora externa en la Universitat Europea de València, en la Universitat Internacional de València i en la Universitat Oberta de Catalunya.

La seua investigació sempre ha estat vinculada a la investigació socioeducativa, intervenció familiar i protecció a la infància. Actualment pertany al grup d'Investigació polítiques educatives, interculturalitat i societat (POLISOC) i participa en diferents projectes d'innovació docent. Ha sigut ponent en diversos congressos internacionals vinculats tant a la formació docent com a la intervenció familiar.

A/e de contacte: monica.vilar@uv.es

COL·LABORACIÓ:

Mª José Palacio Ferrer

Llicenciada en Psicologia per la Universitat de València. Títol Psicòloga especialista en Psicologia Educativa. Habilitació Psicòleg General Sanitari.

Màster en Psicologia Clínica i de la Salut en ISEP (reconegut per la Universitat de Vic). Màster en intervenció, diagnòstic i intervenció educativa en alumnes amb altes capacitats, impartit per la Universitat de València.

Membre de la Llista Oficial de Psicòlegs Especialistes en Coordinació de Parentalitat (LOPeCP) del Col·legi Oficial de Psicologia de la Comunitat Valenciana.

Psicòloga en SEM Centre de Psicologia, psicòloga infanto-juvenil i adults. Docent en escoles de pares, en col·legis i ajuntaments de les províncies d'Alacant i de València. Docent en Màster Psicologia Clínica. Docent en formació al professorat al CEFIRE Xàtiva.

Ponent i col·laboradora en activitats realitzades per la Càtedra de la Infància i Adolescència de la Universitat Politècnica de València; Grup GIEDAC (Grup d'Innovació Educativa en AC) de la Universitat de València.

A/e de contacte: mpalacio@cop.es

ÍNDEX

Pròleg.....	1
Resum.....	3
Abstract.....	5
Introducció	7
Mètode.....	11
Estructura de la investigació.....	15
Procés.....	17
Fase 1: establiment d'objectius i configuració de la mostra.....	17
Fase 2: elaboració del qüestionari i validació segons el judici d'experts	21
Fase 3: indicacions per a la seua aplicació	31
Fase 4: extracció de resultats	35
Propostes i recomanacions	59
Conclusions.....	63
Bibliografia i referències	73
Annexos	77

PRÒLEG

Aquest estudi, divulgat i promogut per la Càtedra d'Infància i Adolescència de la Universitat Politècnica de València, és una mostra més del treball i compromís d'aquesta amb la formació, la investigació i la transferència de coneixement, però sobretot amb la visibilització de la infància i l'adolescència com a ciutadania activa i de ple dret, procurant implementar metodologies de treball que les tinguen en compte. Fomentar una cultura de participació on la veu dels xiquets, xiquetes i adolescents siga tinguda en compte en tot allò que els concernisca, i és difícil pensar què pot existir que no ho faça. La seua consideració com a subjectes de dret enfront d'objecte de protecció és subjacent als treballs i a l'enfocament d'aquests de la Càtedra.

En aquesta ocasió, el focus s'ha posat en l'actual crisi sanitària i en les preocupacions que ells i elles han manifestat sobre aquest tema; així doncs, escoltar-los ha sigut una màxima que, a més, legitima les conclusions extretes. Aqueixa escolta, recollida a través d'un treball previ en forma de qüestionaris, s'ha realitzat a través de les estructures més pròximes, els Consells Municipals d'Infància. És innegable que la pandèmia ha suposat un impacte en les seues vides, i això ha generat, amb tota seguretat, experiències vitals, si més no, singulars. Tot el que està

i ha estat ocorrent al seu voltant els afecta, i aqueixa afectació ha de tindre les menors conseqüències nocives per a ells i elles, per la qual cosa tenim l'obligació d'actuar. Actuar hui, actuar ja, és la millor manera d'afrontar l'impacte de la pandèmia en els xiquets, xiquetes i adolescents, i sempre sota la màxima de l'equitat.

Aquest estudi ens ha permés escoltar les seues veus, l'aliment que ha de nodrir les accions socials. Les preguntes i recomanacions dels qui han dut a terme l'estudi, inferides de les reflexions dels xiquets, xiquetes i adolescents, ofereixen un marc de treball que no ha de ser obviat per les polítiques públiques, ni per la societat en el seu conjunt. Aquest treball considera el dret que se'ls escolte però sobretot demostra que ens aniria molt millor si es fera així.

Rosa Molero
*Direcció General d'Infància i Adolescència.
Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives
Generalitat Valenciana*

RESUM

La present investigació posa en relleu el principi de globalitat de la infància i l'adolescència i analitza la multiplicitat d'aspectes que afecten la seua vida quotidiana i atenent el conjunt de necessitats físiques, afectives i socials, derivades d'aquest període actual de pandèmia. Això no obstant, el principi transversal sobre el qual informa aquest estudi ha sigut el dret de participació dels xiquets, xiquetes i adolescents. En aquest sentit, el treball té com a pretensió valorar-ne les manifestacions, donar-los veu, i que certament se'ls tinga presents a l'hora de prendre decisions que els afecten. Per a aquest fi, s'ha dissenyat un treball qualitatiu en què s'arrepleguen les manifestacions directes de la infància i l'adolescència provinent de la consulta efectuada a través d'un qüestionari confeccionat *ad hoc* als seus representants en els consells locals d'infància i adolescència de la Comunitat Valenciana.

La referida consulta s'estructurà sobre la base de quatre àrees d'estudi definides en la investigació, a saber: Adaptació General (AG), Educativa i Satisfacció familiar (ES), Emocional (E) i Motivació / Voluntat / Necessitat (MVN). Hi participaren 17 consells amb un total de la mostra de 127 participants i es consultaren 39 consells.

D'altra banda, és important ressaltar que tot el projecte ha estat elaborat, en les diferents fases, des d'un enfocament interdisciplinari, atès que l'equip de treball es conformà per un grup d'experts professionals de l'àrea del dret, la pedagogia, la psicologia i l'educació social, amb la finalitat d'arreplegar en les conclusions les diferents perspectives que es derivaren de les manifestacions dels xiquets, xiquetes i adolescents.

La finalitat última d'aquest estudi és servir de guia o orientació en l'elaboració i el desenvolupament de les futures línies d'acció que en relació amb la infància i l'adolescència adopte la Generalitat Valenciana, prenent sempre com a eix vertebrador la perspectiva dels seus drets, així com fomentar la visibilitat d'aquest col·lectiu de ciutadans i ciutadanes menors d'edat. Paral·lelament a aquest objectiu, la investigació també té el propòsit d'incitar a la reflexió sobre el concepte salut amb què les polítiques públiques han abordat l'actual crisi sanitària, per a convidar a redescobrir una noció més àmplia i omnicomprensiva d'aquest terme, en què tinga cabuda la idea essencial de garantir el desenvolupament integral de la infància i adolescència en el seu camí cap a l'edat adulta, per a preveure mals futurs derivats de la present situació per la qual travessen.

Paraules clau: infància, adolescència, drets de la salut, futur, visibles, mirades, accions, adaptació, reflexió, necessitat, Covid-19, pandèmia.

ABSTRACT

The research highlights the principle of globality of Childhood and Adolescence, analyzing the multiplicity of aspects that affect their daily life and attending to the set of physical, affective and social needs, derived from this current period of pandemic. However, the transversal principle of this study has been the right of participation of children and adolescents. In this sense, it is intended to value their manifestations, give them a voice, and that they are certainly kept in mind when making decisions that affect them. To this end, a qualitative study has been designed in which the direct manifestations of childhood and adolescence are collected from the consultation carried out, through a questionnaire prepared *ad hoc*, to their representatives in the Local Councils for Children and Adolescence of the Valencian Community.

The referred consultation was structured on the basis of four study areas defined in the research, namely: General Adaptation (GA), Educational and Family Satisfaction (ES), Emotional (E), and Motivation / Will / Need (MVN). 17 councils have participated with a total sample of 127 participations in the study and 39 councils have been consulted.

On the other hand, it is important to note that the entire project has been developed, in its different phases, from an interdisciplinary approach, since it was made up of a group of professional experts from the area of law, pedagogy, psychology and social education., in order to collect in the conclusions the different perspectives that will be derived from the manifestations of children and adolescents.

The ultimate purpose of this study is to serve as a guide or orientation in the elaboration and implementation of future lines of action that the Generalitat Valenciana adopts in relation to childhood and adolescence, always taking as the backbone the perspective of their rights, as well as promoting the visibility of these development groups. Parallel to this objective, the research also has the purpose of encouraging reflection on the health concept with which public policies have been addressing the current health crisis, thereby inviting to rediscover a broader and more comprehensive notion of said term, in which the essential idea of guaranteeing the integral development of childhood and adolescence on their way to adulthood has a place, preventing future ills derived from the present situation they are going through.

Keywords: childhood, adolescence, health rights, future, visible, looks, development and health, actions, adaptation, reflection, need, Covid-19, pandemic.

INTRODUCCIÓ

La Càtedra d'Infància i Adolescència té com a finalitat la promoció i el desenvolupament, des d'un enfocament interdisciplinari, d'activitats de formació, d'investigació i de divulgació i transferència del coneixement sobre la infància i l'adolescència que faciliten:

- Als professionals i estudiants universitaris, les habilitats i competències per al seu acompliment actual o futur, respectivament.
- Als investigadors, el desenvolupament de línies d'investigació i projectes i, si és el cas, l'elaboració de tesis doctorals.
- A les administracions públiques, la formació contínua del seu personal i l'assessorament en polítiques públiques.
- A la societat, la divulgació dels drets (i la seua violació) d'un col·lectiu tan vulnerable com són els xiquets, les xiquetes i els i les adolescents i, en general, la sensibilització i mobilització social en pro de la infància i l'adolescència.

Entre les activitats d'investigació i de divulgació i transferència del coneixement que la Càtedra té encomanades, cal

destacar el desenvolupament de línies d'investigació i la promoció d'estudis que faciliten la transferència i divulgació del coneixement. El treball de recerca interdisciplinari que ara es presenta s'emmarca en els àmbits d'intervenció esmentats.

Efectivament, la Càtedra d'Infància i Adolescència, preocupada per la situació de la infantesa i l'adolescència en l'actual crisi sanitària, es proposà elaborar un estudi d'investigació en què els xiquets, xiquetes i adolescents foren els autèntics protagonistes, amb la finalitat de conèixer-ne de manera directa les preocupacions, dificultats, anhels i il·lusions en aquesta època tan convulsa.

La referida investigació, atesa la seua envergadura, es desenvoluparà en successives etapes. El present estudi s'emmarca, doncs, al si de l'esmentat procés i representa únicament la primera de les fases. S'hi efectua una aproximació a la coneguda com *nova realitat*, en què ens trobem immersos derivada de la pandèmia provocada per la Covid-19, i com aquesta ha afectat i està afectant el present i el futur de la infància i l'adolescència i els seus drets.

Per consegüent, en aquest primer estudi el punt de partida ha consistit en la recollida de manifestacions directes de xiquets, xiquetes i adolescents, que voluntàriament han volgut intervenir-hi. La seua participació, el seu dret a ser sentits i escoltats, és el principi rector que guia i inspira tota la investigació. D'aquesta manera, els xiquets, xiquetes i adolescents no són considerats com a mer objecte de l'estudi, sinó com a subjectes, en primera persona, protagonistes d'aquest.

A l'hora de seleccionar la mostra, s'optà per comptar amb la participació dels representants de la infància i l'adolescència en els diferents consells locals d'infància de la Comunitat

Valenciana. Aquests consells són (o haurien de ser) la plasmació del dret de participació dels xiquets, xiquetes i adolescents en la vida pública local. Per això, no resulta fútil l'elecció d'aquest grup en particular de xiquets, xiquetes i adolescents, que representen els iguals de les seues ciutats i municipis, i que treballen àrduament perquè la seua visió i aportacions es tinguen en compte en les polítiques municipals i hi incidisquen i repercutisquen de manera activa.

Per tant, en tractar-se el Consell Local d'Infància d'un dels òrgans de participació ciutadana de la infantesa i l'adolescència per excel·lència que té per finalitat proposar solucions alternatives a les problemàtiques que afligeixen xiquets, xiquetes i adolescents, l'equip investigador considerarà de summa importància dedicar-ne el primer dels informes a plasmar les idees, anhels, crítiques, pors i valoracions que aquests grups organitzats de persones menors d'edat tenen respecte a les seues vivències durant l'època de confinament, tot això d'acord amb el seu mandat representatiu i amb el fet que desenvolupen una labor transmissora de la veu de la infància i l'adolescència que resideix en els seus municipis i entorns.

Som conscients que queden molts altres grups de xiquets, xiquetes i adolescents als quals també haurem de donar veu en posteriors treballs, i que presenten realitats i situacions diverses. D'aquesta manera, s'anirà ampliant tota aquesta realitat per la qual travessa la nostra infància i joventut en tota la seua heterogeneïtat.

La transcendència que s'ha pretès donar a la participació dels xiquets, xiquetes i adolescents en aquesta i en successives investigacions està d'acord amb la mateixa Convenció sobre els Drets de l'Infant, de 1989, que estableix com un dels seus quatre principis bàsics, al costat de la no-discriminació (art. 2),

l'interès superior de l'infant (art. 3) i la garantia de la seua supervivència i desenvolupament (art. 6), el dret a la participació (art. 12). En concret, la Convenció reconeix el dret del xiquet i la xiqueta a expressar-ne l'opinió lliurement i a ser escoltat en tots els assumptes que els concerneixen, i evidentment totes les actuacions que es duguen a terme des de les administracions públiques respecte a ells els afecten. I per si això fora poc, a més, prescriu que aquestes opinions han de ser preses en consideració en la seua justa mesura. En el mateix sentit, l'actual Llei valenciana 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència, estableix també com un dels seus principis rectors la participació activa i directa, tant individual com col·lectiva, de la infància i de l'adolescència en tots els assumptes que els concerneixen (art. 3.6).

I aquest és, precisament, l'objectiu del present estudi: que la seua opinió siga presa en consideració, tant per les administracions públiques com per les diverses entitats que treballen en favor de la infància i l'adolescència, a l'hora de prendre decisions que es traduïsquen en polítiques públiques o projectes per a aquestes.

L'estudi es fonamenta, a més, igual que els plans d'infància municipals, en el principi de globalitat de la infància i l'adolescència, que els considera com un tot, i analitza la multiplicitat d'aspectes que afecten la seua vida diària i atenent el conjunt de les seues necessitats físiques, afectives i socials.

En suma, el present estudi representa una aportació en l'àmbit infantojuvenil, que fomenta la reflexió, la discussió i l'acompliment professional en les disciplines que atenguen les necessitats de la infància i l'adolescència.

Para seguir leyendo, inicie el proceso de compra, [click aquí](#)